

Česko-lužický

Ročník XVIII
Číslo 10/říjen 2008

věstník

William Shakespeare
Sonet 66

Tired with all these, for restful death I cry:
As to behold desert a beggar born,
And needy nothing trimmed in jollity,
And purest faith unhappily forsworn,

And gilded honour shamefully misplaced,
And maiden virtue rudely strumpeted,
And right perfection wrongfully disgraced,
And strength by limping sway disabled,

And art made tongue-tied by authority,
And folly, doctor-like, controlling skill,
And simple truth miscalled simplicity,
And captive good attending captain ill.

Tired with all these, from these would I be gone,
Save that to die, I leave my love alone.

Wo smjerć ja wołam, mučny přez to wšo –
Zo widžu zaslužbu po swěće stonać,
A w pyše wustupować hołe zło,
A swěrnosć čistu wopak přisahować,

A zahaňbić so zasluženu česć,
A z mocu wzać wěnc čestnej pócciwosći,
A prawu dokonjanosć k směhej wjesć,
A móc so podać khromej rozkaznosći,

A wuměłstwo přez zawisć woněmić,
A blaznosć rozkazować wustojnosći,
A prostu prawdu z mjenom „hluposć“ křčić,
A jate dobro služić hordej złósći!

Haj mučny tak bych žiwjenje rad skonjał,
Hdyž njebych zawostajać lubosć dyrbał.

Znaven tím vším, já chci jen smrt a klid,
jen nevidět, jak žebrá poctivec,
jak pýchou dme se pouhý parazit,
jak pokríví se každá čistá věc,

jak trapně září pozlátka všech poct,
jak dívčí cudnost brutálně rve chťič,
jak lidskou slušnost korumpuje moc,
jak zchromlá vláda na nás bere bič,

jak umění je pořád služkou mocných,
jak hloupost zpupně schopným poroučí,
jak prostá pravda je všem jenom pro smích,
jak zlo se dobru chechtá do očí.

Znaven tím vším, už chci být, láske, v hrobě,
jen nemuset tím sbohem dát i tobě.

Více o básni a překladech najde čtenář na následující stránce

Bratrská modlitebna v Ochranově. Foto Milan Hes

Už je to čtyři staletí (1609), co vyšly knižně sonety **Williama Shakespeara** (1564–1616), avšak dodnes oslovují čtenáře svojí všelidskou platností. Důkazem toho je zřejmě neznámější *hamletovský* sonet č. 66. „*Je to sonet, který je aktuální v každé době, jakoby si tento sonet každá doba přečetla po svém,*“ říká o něm překladatel Martin Hilský.

Lužickosrbský překlad uvádíme k tématu letošního ročníku Svátku lužickosrbské poezie. Pochází od **Jana Bohuwěra Pjecha** (1838–1913), budovatele slovansko-německých mostů v těžkém období císařského Německa. V roce 1863 spolu s Janem Arnoštem Smolerem v Budyšině založil slovanské knihkupectví, které po několika letech přestěhoval do Lipska, kde se věnoval šíření německo-slovanské vzájemnosti. Od roku 1870 pak pracoval v Brockhausově nakladatelství. V literatuře působil jako překladatel, mj. přeložil Pypinovy a Spasowiczovy dějiny slovanských literatur, jejichž lužickosrbský oddíl přepracoval a samostatně vydal německy jako první celkové dějiny lužickosrbské literatury

(1884). V roce 1876 se seznámil s T. G. Masarykem, kterého inspiroval k zájmu o Lužické Srby.

Pjech jako první do lužické srbštiny překládal ze Shakespeara. Ukázka lužickosrbského překladu pochází z roku 1875, kdy otiskl v Časopise Mačicy Serbskeje šest sonetů pod pseudonymem Jan z Lipy. Ponecháváme jej v původním pravopise. Moderním překladatelem sonetů do lužičtiny je pak Albert Wawrik (1912–1988).

V české literatuře patří Shakespearovy sonety k nejvíce překládaným beletristickým dílům. Mezi jejich překladatele patří přední osobnosti české literatury, jako je J. V. Sládek a Jaroslav Vrchlický z lumírovské generace nebo autor moderního překladu celého souboru Jan Vladislav. K neaktuálnějším českým Shakespearovým překladatelům a popularizátorům patří anglista **Martin Hilský**, který si klade za cíl přeložit do češtiny souborné dílo tohoto velikána světové literatury. Jeho překlad pochází z roku 1992. Převzat je ze stránky <http://cenvelo.blogspot.com> s přihlédnutím k překladatelskému pořadu o sonetu na stránkách Českého rozhlasu www.rozhlas.cz.

Radek Čermák

12. Svátek lužickosrbské poezie ve Varnsdorfu

Na svátek svatých Cyrila a Metoděje (5. 7.) proběhl ve Varnsdorfu (Warnoćicích) již 12. ročník mezinárodního Svátku lužickosrbské poezie. V zasedací síni hotelu Atrium se sešlo na 50 milovníků lužickosrbské literatury. Z úst rodilých mluvčích měli možnost slyšet jazyk obyvatel historické slovanské oblasti na území dnešního Německa. Stejně jako zmínění světci, kteří prý před více než jedenácti staletími podle legendy jako první na toto území přinesli povědomí o křesťanské víře.

Letošní ročník byl poprvé věnován **Janu Bohuwěru Pjechovi** (1838–1913), který se narodil před 170 lety. Nebyl však ani tak básníkem ani spisovatelem jako především pěstovatelem slovansko-německé vzájemnosti. Tentokrát se taky na začátku nečetla vícejazyčně autorova báseň.

Celý pořad organizoval a uváděl básník a překladatel Milan Hrabal. Hlavním tématem svátku byla vedle Pjeho výročí nedávno vydaná básnická antologie *Jazyk, jímž porozumíš větru*. Z této knihy četli autoři Beata Nastickec, Lubina Hajduk-Veljkovičowa a Lenka (Christiana Piniekowa). O antologii promluvil literární kritik Ivo Harák z Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem.

Další představenou knihou byla nová dvojjazyčná sbírka Tima Meškanka *skok za módrinu ... / cesta po modré ...* Z této knihy recitoval úryvek eseje Bohumila Hrabala *Kdo jsem* lužickosrbsky Radek Čermák (kvůli zaneprázdněnosti překladatele) a česky Hana Petrásková.

Tato varnsdorfská herečka četla i ukázkou z další představené knihy *Pućowanje małego pampucha* (Cestování malého koblíčka) spolu s autorkou Wóršou Wićazowou.

Na závěr Milan Hrabal uvedl dvě básně Kita Lorence a svoji další knihu přísloví *Moudrost Lužických Srbů*, která vyšla v květnu. Mluvené slovo prokládal svými písněmi doprovázenými na kytaru Honza Nahácky. Nesmíme také zapomenout na to, že celý pořad výborně doplnila powerpointová prezentace s fotografiemi

Ivo Harák před plným sálem.

Foto Antonín Kříž

účinkujících, ukázkami textů a snímky z Budyšina. Tuto prezentaci zhotovily paní Ilona Martinovská a Zdenka Vajsová.

Po skončení akce si mohli diváci uvedené knihy i zakoupit spolu s literární produkcí místní knihovny, zejména sborníčky svátků z minulých let. Dlouhé přátelské rozhovory mezi účinkujícími a posluchači pokračovaly drahnou dobu u připraveného občerstvení.

Letošní ročník svátku poezie ve Varnsdorfu se nad obvyčej vydařil, o čemž svědčí pochvalná slova nejen přítomného Alfonse Wićaze ze Serbských Nowin a evropského poslance Jaromíra Kohlíčka. Odchýlení ze zaběhnutého schématu, ze kterého měl organizátor obavy, celý pořad vsutku oživilo. Obdivuhodné je, že si návštěvníci našli čas uprostřed letních dovolených. Snad se u Svátku lužickosrbské poezie opět sejdemé příští rok přes další hrozby krácení příspěvků na lužickosrbskou kulturu.

tok, račk

BJEZ WČERAWŠEHO DNJA NJEJE JUTŘIŠEHO

Timo Meškank wo wuznamje serbsčiny we wědomostnym swěće

Chcemy-li něšto wo tym zhonić, kotry wuznam serbska řeč džensa we wědomostnym swěće ma, trjebamy sej jenož Lětopis. Časopis za řeč, stawizny a kulturu Łužiskich Serbow bliže wobhladać. Pojednanja, wopominanja a recensije, wozjewjene w zaštymaj zešiwkomaj 2/2007 a 1/2008 skićitej nam wobraz poŕny přećiwkow.

W zešiwku 2/2007 wužiwaja Anja Pohončowa, Edward Wornar a Markus Giger serbsku řeč, zo bychu čitarnej řečewědnu tematiku zbližili. Wšitcy tři njejsu rodženi Serbja, maja pak za přisprawnu, swoje wudžětki w sorabistiskim časopisu serbsce wozjewjeć. Tamne přinoški, hač nětko řečewědne, ludowědne abo stawiznis-

ke, su z wulkeho džěla w němskej rěči wozjewjene. Čechaj Josef Saur a Leoš Šatava pisataj česce resp. jendźelsce. Němčinu wšak njewužiwaja jenož či, kotřiž serbsku rěč njewobkneža, ale tež Serbja sami. Direktor Serbskeho instituta, kotryž je za wudawanje časopisa zamotwity, je před lětami Edwarda Warnarja na jeho prašenje za přičinu tajkeho postupowanja skrótka ze stowami wotbyl: „Njemóžu tola nikoho k tomu nuzować, serbsce pisać.“ W zešiwku 1/2008 wužiwaja kaž direktor Serbskeho instituta, Dietrich Scholze-Šotta, tak tež Roland Marti, Sonja Wölkowa, Franc Šěn a Fabian Kaulfürst serbsčinu. Jenož dwaj z nich wšak staj rodzenaj Serbaj. Tamne přinoški, hač nětko rěčewědne, ludowědne abo stawizniske, su z wulkeho džěla w němskej rěči wozjewjene. Polak Grzegorz Szpila pisa pólsce. Tak daloko struchće fakty.

Čehodla pak njepisaja sobudžětačerjo Serbskeho instituta abo druzy rodzeni Serbja swoje nastawki serbsce? Na tute prašenje móhli znajmjenša štworaku wotmohtwu dać. Sprěnja woni to njedělaja, dokelž jim to direktor njedoporuča. Zdruha woni to njemóža, dokelž njewobkneža serbsku rěč na dosahace wašnje. Sřěca woni to nochcedža, dokelž sej mysla, zo je serbska rěč mjenje hódna hač druge rěče a tohodla jich nastawki nihtó čitať njeby. Zeštwórta so woni scyła do toho wohladaja, kotru rěč při swojim džěle wužiwaja abo njewužiwaja. Kaž přeco je přičina čtowjeskeho jednanja wjeloraka, to nastupa tež prašenje za wužiwanjom serbsčiny we wědomostnym swěće.

Němski rěčewědnik Helmut Glück, profesor w Bambergu, je njedawno w Frankfurter Allgemeine Zeitung pisať, zo je tež němčina jako rěč wědomosće wohrožena. Wona so džěni a bóle přez jendźelščinu naruna, přez tajku jendźelščinu wšak, kotraž da so ironisce jako BSE – bad simple English – woznamjenjeć. Postownje awtor měni: W tójšto wědomosćach je rěč rozsudny srědk za zdobyće dopóznacow, dokelž so rěč a myslenje wot so džělic njehodźitej. Rěč njeje jenož někajki ‘grat’. Duchowne překisanje slědžerskeho před-

mjeta je wjazane na rěč, myslenje bjez rěče njeeksistuje. Serbam wšak so džěni a bóle serbskorěčne komunikaciske rupy pozhubjeja. Wosebje mladym, kotřiž njejsu hižo serbsku rěč jako awtonomny system znamjenow nawuknyli, padnje čězko, mjez němčinu a serbsčinu rozeznawać. Woni hižo serbsce njemysla, a hdyž serbsce rěča abo pisaja, tak zasadžuja prosće serbsku leksiku do němskeje rěčneje struktury. Je to dospołny přewrót w nałožowanju serbskeje rěče.

Woprawdže škoda pak je, hdyž či, kotřiž maja jónkrótnu składowosć, w bohatej syći serbskich institucijow džětać, možnosće tutoho džěloweho (a za nich tola tež žiwjenskeho ruma) njewužiwaja. Móhli tola serbsku rěč nałožować, so w njej wukmanjować, po potrebjeh dale kubtać. Nimamy jenož bohate poskitk na słownikach a gramatikach, na wučbnych a přiručkach, ale mamy (hišće) ludźi, kotřiž rěč našich prjedownikow na dosahace wašnje wobkneža, zo móža radzić a pomhać. W Serbach wšak so žane awtority tak mało njepřipóznawaja, kaž či w rěčewědnym wobtuku. Njetrjebamy so tuž nad rěčnymi wupłodami džěwać, hdyž maja so pisacy po hesle pisamy kaž rěčimy, rěčacy pak po tym, zo rěčimy kaž myslimy. W kotrej rěči Serbja hustodosć hižo mysla, to wotblyšćuje so tež w jeničkim sorabistiskim časopisu, kiž wuchadža w čišćanej formje. Na jeho wobalce steji we wulkich pismikach LĚTOPIS. To pak je – wočiwidnje – slepenje čitarja.

Słowniček: wědomosć – wěda, zhonić – zjistit, přećiwk – protiklad, wudžětk – produkt, ludowěda – narodopis, stawizny – dějiny, wobknežic – ovládnout, nastawk – článek, wohladać so do – neohlížet se na, wjeloraki – všelijaký, různý, narunać – nahradit, bad simple English – špatná jednoduchá angličtina, dopóznace – poznání, hodzić so – dát se, překisanje – zjištění, slědženje – výzkum, grat – nástroj, rum – prostor, nałožować – (v kontextu) užívat, wukmanjować – zdokonalovat se, připóznawać – uznávat, slepenje – klamání

JEDNOTA BRATRSKÁ A HORNÍ LUŽICE

Zdeněk Víšek

Historická země Horní Lužice je v České republice známa především jako domovina nejmenšího slovanského národa – Lužických Srbů, kteří již po tisíc let bojují o udržení své svébytnosti a existence. Sympatie i solidarita českého národa se zápasem Lužických Srbů jsou nepochybně nejvýraznějším pojítkem, které Čechy, Moravany a Slezany spojuje s Horní Lužicí.

Tuto zemi, jež byla v letech od 12. století s různými přestávkami do roku 1635 součástí politického soustátí zemí Koruny české a v době třicetileté války byla připojena k saskému státu, ovšem s českými dějinami spojuje i méně známé, přesto však zajímavé historické, jazykové a především náboženské souvislosti.

Po bitvě na Bílé hoře roku 1620 se stala Horní Lužice jedním z přirozených cílů nekatolické emigrace. Exulanti z Čech a Moravy oceňovali především geografickou blízkost i relativní ekonomickou vyspělost Horní Lužice.

V 17. století v Horní Lužici vznikaly nejrůznější nekatolické sbory pobělohorských exulantů. Nejvýznamnější český evangelický sbor v Lužici vznikl tehdy v Žitavě a zde se udržel překvapivě až do roku 1846. Čeština byla v Žitavě v polovině 17. století, kde roku 1641 bylo evidováno 113 českých domácností, nepochybně často používaným jazykem každodenní komunikace. Na počátku 18. století v Žitavě byla dokonce založena tiskárna české evangelické literatury a knihy z této tiskárny byly tajně šířeny v Čechách i na Moravě.

Pobělohorská emigrace z Čech a Moravy nebyla ale nábožensky ani národnostně jednolitá. Vedle Čechů do exilu odcházeli také Němci. Exulanti se hlásili vedle luteránského vyznání též ke kalvinismu a bylo mezi nimi i mnoho stoupenců Jednoty bratrské. V luteránském prostředí, které převažovalo v Horní Lužici, však nebyli stoupenci kalvínské víry příliš vítáni a na příslušníky Jednoty bratrské bylo často nahlíženo jako na podezřelé sektáře.

V době pobělohorské Jednotu bratrskou, jejíž kořeny vzniku sahají do přelomu let 1457/1458, reprezentoval v exilu především Jan Amos Komenský, poslední biskup české Jednoty bratrské. Pro rozptýlené skupiny českých bratří se snažil zajistit politikou, hmotnou a především duchovní podporu. Když však v závěru svého života viděl postupující jazykovou i náboženskou asimilaci členů Jednoty bratrské, odevzdaně konstatoval, že Jednota „poslouží svému věku vůli Boží, usnouti má.“

Zatímco v exilu jednotlivé skupiny Jednoty bratrské postupně zanikaly a začleňovaly se do jiných evangelických církví, v Komenského vlasti, zvláště pak na severní Moravě a ve Slezsku, i přes násilnou rekatolizaci stále zůstávalo – často i po dobu několika generací – mnoho stoupenců Jednoty bratrské, většinou německé národnosti. Tito tajní stoupenci bratrské církve pod vlivem kazatele Kristiána Davida na počátku dvacátých let 18. století opouštěli své domovy a hledali v Sasku, především pak v Lužici, příznivější podmínky pro svůj náboženský život.

Nejnámějším místem, jež je v Horní Lužici spjato s existencí Jednoty bratrské, je nepochybně město Ochranov (něm. Herrnhut), které leží asi dvacet kilometrů od českých hranic.

Ochranov byl založen roku 1722 již zmíněným Kristiánem Davidem na statcích říšského hraběte Ludvíka Mikuláše Zinzendorfa. Prvotními osadníky byli členové dvou exulantských rodin z Moravy. Hrabě Zinzendorf chtěl původně vytvořit z Ochranova vzornou náboženskou obec v rámci luteránské církve, avšak moravští přistěhovalci zůstávali při bratrské víře svých otců a dědů. Až po pětiletém údobí plném sporů dochází 13. 7. 1727 v Ochranově vydáním tzv. *herrnhutskeho statutu* k usmíření zdejších evangelických náboženských směrů. Tento den je považován za den obnovy Jednoty bratrské. Za duchovní potomky české Jednoty bratrské uznával ochranovské bratry i vnuk Jana

Amose Komenského Daniel Arnošt Jablonský, biskup polské větve Jednoty. Ten roku 1737 na biskupa ochranovské Jednoty vysvětil i hraběte Zinzendorfa, který, ač původem luterán, konvertoval pod vlivem četby Komenského spisů k bratrské víře. Za samostatnou církev byla Jednota bratrská uznána v Sasku roku 1749.

Obyvatelé Ochranova žili osobitým životním stylem, který v podstatě kladl důraz na prvotní zásady Jednoty bratrské – vzájemnou rovnost členů, pracovitost, skromnost a především dodržování náboženských a morálních zásad ve veřejném i osobním životě.

Ochranov byl od počátku svého vzniku vnímán především jako německá osada, svou duchovní tradicí však přitahoval i náboženské exulanty české národnosti. Roku 1730 žilo v Ochranově 122 dospělých mužů, z nichž asi 90 pocházelo z Moravy nebo z Čech.

Asi nejznámějším Čechem, který žil v Ochranově, byl František Vladislav Hek, předobraz hlavní postavy románu Aloise Jiráska *F. L. Věk*. Obrozenecký buditel Hek pobýval v Ochranově ve 30. a 40. letech 19. století a zabýval se zde výukou českého jazyka mezi potomky českých exulantů, kteří již mluvili jen německy. Rovněž překládal z češtiny do němčiny dokumenty Jednoty bratrské.

České sbory či české kolonie Jednoty bratrské v Horní Lužici existovaly v 18. století například v Gebhardsdorfu (dnes Giebultow v jihozápadním Polsku), v Gerlachsheimu (dnes Grabiszycze Dolne také v Polsku) či v Großhennersdorfu, který je vzdálen od Ochranova necelých pět kilometrů.

Přes řadu těžkostí a problémů se ochranovská Jednota bratrská postupně rozrůstala a v 18. století zakládala své další osady nejen v Německu, ale i v Holandsku, v Dánsku a v Anglii. Velmi významná byla její misijní i humanitární činnost především v Grónsku, na ostrovech Karibského moře i v Surinamu v Jižní Americe. Stala se z ní uznávaná církev působící ve světě pod latinským jménem *Unitas fratrum* i anglickým označením *Moravian Church* (Moravská církev). Ke Komenského odkazu se dnes tak hlásí asi tři čtvrtě milionu členů Jednoty bratrské, především v zámoří. V samotném Ochranově dnes žije asi šest set jejích příslušníků.

Exulantská tradice je v současném dvoutisícovém Ochranově (Herrnhutu) stále velmi živá a často připomínána. V parku před bratrskou modlitebnou je umístěna busta hraběte Zinzendorfa a nedaleko odtud se nachází Komenského knihkupectví i Komenského ulice. Za zhlédnutí stojí rovněž Etnologické muzeum, které bylo založeno již roku 1878. Toto muzeum dokumentuje misionářskou činnost Jednoty v uplynulých staletích. Pod vrchem Hutberg nad Ochranovem se nachází velmi působivý bratrský hřbitov. Do země je tu zapuštěno šest tisíc jednoduchých náhrobních desek, které symbolizují rovnost členů Jednoty. Pouze v případě hraběte

Zinzendorfa a jeho rodiny byla posmrtná rovnost přece jen porušena – rodinné náhrobky jsou sice prosté, ale přece jen odlišné.

U vstupní brány hřbitova lze najít skromný a možná i ojedinělý doklad veřejného použití českého jazyka v tomto dnes již zcela německém městečku – nápis, který v řeči německé, anglické a české vyzývá návštěvníky k udržování pořádku na hřbitově. V Ochranově dnes již česky hovořící občané pravděpodobně nežijí, někteří obyvatelé však mají příjmení, jež svědčí o jejich dávném českém původu. Tuto skutečnost potvrdil v roce 2002 pro deník Lidové noviny i jeden zdejší člen bratrské komunity: „*Česky tady už bohužel skoro nikdo nemluví. Ale někteří mají česká jména. Moje žena se za svobodna jmenovala Matejka.*“

Pro návštěvu Ochranova je nejvýhodnější využít v pracovních dnech autobusového spojení z Žitavy – za přijatelné jízdné tři euro. Asi dvacetikilometrová pěší cesta z Varnsdorfu přes obce Seifhennersdorf, Spitzkunnersdorf, Oberodervitz a Ninive je sice možná, ale časově i fyzicky velmi náročná.

Šťastnou cestu všem poutníkům do Ochranova přejí topograf Pavel Dosoudil, fotograf Milan Hes a autor článku Zdeněk Víšek.

Pozn. red. Pro cestu z Liberce do Horní Lužice je nejvýhodnější využít síťovou jízdenku Libnet+ za 160 korun pro jednu osobu nebo za 320 korun pro 2–5 osob.

Pro zájemce uvádíme další literaturu:

Alte Herrnhuter Familien: die mährischen/böhmischen und österreichisch-schlesischen Exulanten: anlässlich des 200 jährigen Jubiläums der Brüdergemeine am 17. Juni 1922, bearbeitet von Felix Moeschler, Herrnhut, Commissionsverlag der Missionsbuchhandlung, 1922–1924.

Raimund Hertzsch: Die Brüdergemeine Herrnhut (Der historische Ort 149). Berlin 1997.

Markéta Křížová: Ideální město v divočině. Praha 2007.

Dietrich Meyer: Zinzendorf und die Herrnhuter Brüdergemeine 1700–2000. Göttingen 2000.

Ludmila Plecháčková-Mucalíková: Kristián David (1692–1751). Suchdol nad Odrou 2006.

Karel Reichel: Ochranov – středisko světové jednoty bratrské. In: Žitavsko v českých dějinách. Redd. Dr. Antonín Frinta, Hugo Rokyta. Praha 1947, s. 176–181.

Michael Salewski, Herrnhut und die Brüdergemeine, in: Via sacra. Oberlausitz – Schlesien – Böhmen. Festschrift für Dr. habil. Volker Dudeck zum 60. Geburtstag. Redd. Steffen Gärtner, Volkel Hänsel, Gunter Oettel. Görlitz – Zittau 2007.

Peter Zimmerling: Nikolaus Ludwig Graf von Zinzendorf und die Herrnhuter Brüdergemeine. Holgerlingen 1991.

N. L. Zinzendorf. Texte zur Mission. H. Bintz (ed.). Hamburg 1979.

1. 9.

Proběhl desátý ročník hudebního festivalu Nukstock. Vystoupení lužickosrbských i zahraničních skupin navštívilo 450 zájemců. Akce proběhla bez problémů a ke spokojenosti organizátorů.

Roste počet zájemců o dvojazyčnou výuku v Dolní Lužici. 55 školních nováčků se bude učit dolnolužicky na pěti školách v Braniborsku. Celkem se učí dolnolužicky (ať už v rámci bilingvní výuky či jako cizímu jazyku) v Braniborsku 2000 dětí ve 29 pedagogických zařízeních. Do budoucna však mohou nastat problémy s vyučováním tohoto jazyka, jelikož se nedaří přilákat dostatečné množství zájemců o studium sorabistiky v Lipsku. Z Dolní Lužice tam jsou pouze tři studenti učitelství.

3. 9.

V Lužici bude působit nový učitel češtiny. Bude jím Pavel Šlechta, který počínaje novým školním rokem bude vyučovat tento jazyk na školách v Ralbicích a Chróscících. Dříve působil jako lektor češtiny a polštiny na univerzitě v Erfurtu. Sám doufá, že se rychle naučí lužickosrbsky.

4. 9.

Na konferenci Dvě desetiletí imigrační a menšinové politiky – bilance a perspektivy prohlásila německá kancléřka Angela Merkelová (CDU), že kultura a jazyk menšin obohacují Německo. Dále dodala, že menšinovou politiku považuje za důležitou pro svo-

Z HORNÍ LUŽICE

27. 8.

Lektorky v budyšínském Jazykovém centru Witaj pracují na nových učebnicích. V plánu na letošní rok je 27 učebnic, z toho 21 pro Horní a šest pro Dolní Lužici. Nejedná se však jen o jazykové učebnice, ale také o knihy k předmětům hudební výchova, náboženství, dějepis, zeměpis, matematika a další. Důraz je kladen především na doplnění dosud nekompletních řad učebnic. Svým rozsahem pokrývá ediční plán učební pomůcky od nejnižších ročníků základní školy až po gymnázium. Všechny učebnice jsou pravopisně zpracovány dle přepracovaného Pravopisného slovníku Pawoła Völkela a podle stanovisek Dolnolužické jazykové komise.

29. 8.

Lužickosrbský zástupci, působící v komisi a radě Nadace lužickosrbského národa se dohodli, že se nadále nebudou podílet na činnosti těchto orgánů. Na své schůzce v Budyšíně zdůraznili, že se opět se vrátí na zasedání těchto grémií po splnění finančních požadavků, tj. že Nadace dostane požadovaných 16,4 milionu eur.

bodnou demokratickou společností. V podobném duchu promluvil na konferenci i spolkový ministr vnitřní Wolfgang Schäuble (CDU).

5. 9.

Kvůli nedostatku finančních prostředků neměli od počátku července Lužičtí Srbové žijící v Berlíně místo ke společným setkáním. Ze svízelné situace jim pomohlo České centrum v Berlíně, které jim umožnilo setkávat se v jeho prostorách každý měsíc. Schůzky se budou konat každé druhé pondělí v měsíci.

8. 9.

V Drážďanech se konala konference věnovaná událostem Pražského jara. Vystoupili zde i prof. dr. Hartmut Zwahr a Benedikt Dyrlich. Druhý z nich s pomocí akt STASI a dalších dokumentů poukázal na sympatie Lužických Srbů (zejména mladé generace) s reformními snahami v Československu. Naopak oficiální představitelé a různé organizace Pražské jaro odsoudili.

10. 9.

Do chytané novely saského zákona upravujícího vstupní požadavky na univerzity bude přidána klauzule určující, že zájemci o studium učitelství mající v kombinaci lužickou srbštinu musí prokázat hlubší znalost tohoto jazyka. Bylo tak vyhověno požadavku, který předložilo několik lužickosrbských institucí.

12. 9.

Zástupci těžební společnosti KSL Kupferschmiede Lausitz GmbH oznámili, že ještě letos by chtěli začít budovat doly na těžbu měděné rudy, která se nachází mezi Gródkem a Bělou Wodou (a částečně zasahuje do lužickosrbských oblastí). Zástupci Lužickosrbské lidové strany chtějí, aby se podle norského modelu část výnosů z těžby odváděla do speciálního fondu, který by pak byl k dispozici dalším generacím k rozvoji obou Lužic. To by uvítal i předseda Domowiny Jan Nuk, zároveň však varoval, že pouze peníze nezajistí budoucnost Lužických Srbů.

16. 9.

Saská vláda hodlá provést rozsáhlé investice do vzdělávání. V souvislosti s tím je pro Lužici zajímavý nový německo-český podpůrný program nazvaný Ahoj sousede. Jeho cílem je sblížení obyvatel na obou stranách dřívější hranice a překonání předsudků. SRN a ČR, resp. různé spolky a společnosti z těchto zemí, tak budou moci získat z EU až 200 milionů eur.

Zprávy ze Serbských Nowin připravil Josef Šaur.

Z DOLNÍ LUŽICE

V srpnu a začátkem září pokračovala v jednotlivých dolnosrbských obcích severního okolí Chotěbuzi série starého, ale zde stále velice dobře udržovaného a u mladých oblíbeného lidového zvyku *łapanje kokota*. V Rubyně v půlce srpna proběhlo *zabijanje kokota*. V rámci tohoto původně poněkud drastického obyčeje se však dnes bije cepy jen do hliněného hrnce.

8. až 10. srpna se konal v Grodku *serbski swężeni* (slavnost, svátek). Vystoupili členové místních lužickosrbských souborů jako *Drastwina kapata*, *Grodkojski serbski swajžbarski šeg* (svatební průvod), *Gólne* (lesní) *muzikanty* a dětský soubor z místní školky Witaj.

Pověst dolnolužických Blat jako braniborské či dokonce celoněmecké obdoby našeho Znojemska, tj. regionu známého pěstováním a zpracováním kvalitních okurek byla letos opět (už podesáté za sebou) podpořena oslavením *Błosańskego górkowego dnja*, tentokrát v Gólišyně poblíž Lubina 9. a 10. srpna. Až nečekaně mnoho *togo serbskego* bylo také přítomno, mj. v osobě písničkáře Berndta Pittkuninge a ve folklorních skupinách *Drjewjanki* z Bórkow, *Serbske gólańske gercy* z Grodku a tanečním souboru ze Strobic.

V Hochoze se za velké pozornosti nejen lužickosrbských regionálních médií odehrála generální zkouška nové dolnosrbské divadelní hry *Sergej* od Jurije Kocha. Herci ochotnického *Hochozkego serbskego teatera* mají za sebou zhruba sto hodin přípravy na tento dlouho očekávaný nový *wjerašk* (vrchol) dolnosrbské kultury v rodné řeči, který má premiéru 13. září. Hlavního hrdinu, ruského vojáka Sergeje, hraje angažovaný místní srbský starosta Fryco Wojto. Za posledních deset let nacvičili hochozští ochotníci celkem pět her, které měly vždy mimořádně dobrý ohlas.

Chotěbuzské oddělení budyšínského Srbského ústavu kromě práce na novém velkém německo-dolnosrbském slovníku podle posledních informací připravuje vypracování historického slovníku dolnolužickosrbského jazyka a v souvislosti s tím **úplný** elektronický textový korpus dolnosrbsčiny, přístupný na internetu. Tento korpus by měl obsahovat **veškeré** dostupné texty v tomto jazyku, což je v daném případě prakticky možné, neboť dolnosrbské písemnictví není tak obsáhlé jako je tomu u jiných slovanských jazyků. Jde tudíž o výjimečný počín v oboru slavistiky.

Z Nowého Casniku 35–37/2008 připravil František Březina.

Handrij Bjeňš, Chronika serbskich stawiznow

LND Budyšin 2007, 47 s.

(Vychází v edici *Wobrazki ze Serbow*. Vyšlo už 7 svazeků, např. o J. A. Smolerovi, M. Nawkovi, o Lužických Srbech v sovětském okupačním pásmu aj., stojí povětšinou 7–8 eur).

Brožura zahrnuje lužickosrbské politické a kulturní dějiny 7.–20. století řazené chronologicky. V první části jsou uvedeny u každé události stručné charakteristiky, obrázek nebo mapa. Druhá část uvádí abecední seznam významných osob (zemřelých) s jejich stručnou charakteristikou. Tak stručná publikace nemůže ovšem obsáhnout všechny významné postavy lužickosrbského života, přece však bychom tu některá další jména viděli rádi (např. M. Bjedrich-Wjeleměr, J. E. Dobrucký, J. Meškank, L. Holanec-Rawpowa, M. Róla, J. Čěsla, J. Wićaz aj.).

I když nejde o práci vědeckou, ale vědeckopopularizační, čtenář získá stručný a přitom dobrý přehled o lužickosrbském národě za dlouhou dobu 19. století. Knížka se hodí zejména pro zájemce, kteří se začínají zabývat sorabistikou a učí se lužické srbštině.

Jiří Mudra

Ať vládne medvěd nebo lev

Městská knihovna Varnsdorf 2007, 47 s.

Vybral, sestavil, přeložil,
medailonky autorů
a ediční poznámku napsal,
grafickou úpravu a obálku
navrhl Milan Hrabal,
ilustrace Milan Janáček.

Již od roku 1997 se koná ve Varnsdorfu česká část Svátku lužickosrbské poezie. Každého roku pak tamější městská knihovna vydává svazek básní, které se na slavnosti přednášely. Večer 2007 se konal na památku 100. výročí smrti spisovatele Jana Radysberba-Wjely († 19. 1. 1907). Úvodem je otištěna Wjelova báseň *Šwjerce* v originálu a v třech překladech do různých jazyků. Knížka obsahuje 13 fotografií. Na ukázkou uvádím básničku Lenky (Christiana Piniekowa) *Opožděná odpověď babičce* (s. 25): *s němčinou / dojdeš do města / a dál // s angličtinou / dojdeš do Ameriky / a dál // se srbštinou / dojdeš do svého srdce / s ním dojdeš všude / a dál*. Je potěšitelné, že v pohraničním městě se sešlo okolo Milana Hrabala několik básníků a přednášečů, kteří věnují hodně místa lužickosrbské poezii a rozvíjejí tak tradici trávající od roku 1945.

Jiří Mudra

S Ludmilou Budarovou o projektu Witaj

Ludmila Budarová je předsedkyní Srbského školského spolku a vědeckou spolupracovnicí Srbského ústavu v Budyšině.

Vzdělávací projekt Witaj oslavil 10 let. Můžete ho krátce přestavit?

Modelový projekt Witaj vytvořil Srbský školský spolek a v březnu 1998 ho zavedl v dolnosrbské vesnici Žyłowě (která dnes patří k Chotěbuzi) ve školce Mata Riza. Začínali jsme s 12 dětmi a dnes jich máme celkově zhruba 500 v osmi školkách, které sami spravujeme. Záměrem tohoto projektu je zprostředkovat srbštinu dětem již v raném dětství, tedy pokud možno již v jeslích. Používáme metodu úplné imerze (vnoření). Děti jsou celou dobu ve školce obklopeny srbštinou, protože vychovatelky s nimi mluví pouze srbsky a v některých našich školkách i školník a uklízečka. Tyto děti jsou schopné se při vstupu do školy v šesti letech paralelně učit číst a psát srbsky a německy. *Witaj* znamená, že vítáme do našich školek srbské i německé děti. Momentálně máme 155 srbských dětí, 112 dětí ze smíšených rodin a 233 německých dětí, které se u nás učí srbsky. Dalších zhruba 400 dětí ve školkách spravovaných jinými institucemi se učí hlavně pomocí parciální imerze (částečné vnoření) v různé kvalitě srbsky rozumět a částečně i mluvit.

Kde jste našli pro tento projekt inspiraci?

Již od založení Srbského školského spolku v roce 1991 jsme se zabývali ranou dvojjazyčností, jelikož se ukázalo, že asimilace srbštiny po politickém převratu 1989/1990 rychle pokračuje. První inspiraci jsme získali na naší mezinárodní odborné konferenci v roce 1992 v Budyšině. Zároveň jsme navštívili různé národnostní menšiny v Evropě. Po návštěvě Bretonců u nás a naší u nich ve Francii jsme byli plně přesvědčeni, že metoda úplné imerze je optimální pro udržení, ale také pro revitalizaci srbštiny. A dnes to dokazují jazykové dovednosti našich dětí.

Kdo financuje tento projekt?

Peníze pro školky dostáváme od vlády Saska, Braniborska, od obecních úřadů, rodičů, sponzorů a menší podíl od Nadace lužickosrbského národa. Náš spolek pracuje bez nároku na mzdu, takže my sami jako členové představenstva spolku nedostáváme za práci ani cent. Těší nás, když srbští a němečtí rodiče uznávají naši práci.

Jaké jsou výsledky po prvních deseti letech?

Nejdůležitější pro nás je, že se děti naučí srbštinu s ohledem na svůj věk při hře a že se při tom baví. To se nám, myslím, povedlo. Samozřejmě, že vidíme ještě různé rezervy. Někteří rodiče se sami po večerech učí srbsky. Máme pořadníky na jesle i školku. V minulosti jsme téměř všude pro naše děti vybudovali další prostory. Nepotřebujeme vůbec žádnou reklamu. Tam, kde uplatňujeme v projektu Witaj úplnou imerzi jsou výsledky velice potěšující a povzbuzující.

Jakými metodami hodnotíte tyto výsledky?

Srbský ústav v Budyšině převzal odborný dohled nad projektem Witaj. Já sleduji osvojení srbštiny a němčiny v ra-

ném dětství u 68 dětí v srbských školkách v Chrósćících, Ralbicích a Wotrowě a moje kolegyně dr. Jana Šořćina ve školkách a skupinách Witaj v Rowném, Žyłowě, Malešecích, Budyšině a Pančicích-Kukowě. V průběhu dvou let jsme v pěti, resp. šesti intervalech nasbírali obsáhlý materiálový korpus pomoci více než 3000 dotazníků a téměř 2000 rozhovorů se 110 dětmi. Metody, které použijeme, jsme pro naše srbské potřeby převzali z vědeckých výzkumů v Evropě standardních. U Lužických Srbů je to poprvé, co se paralelní osvojení srbštiny a němčiny v předškolním věku takto komplexně zkoumá. Naše výzkumy zajímají i vědce z jiných zemí, s nimiž si zjištěné výsledky vyměňujeme např. na konferencích. Od roku 2009 plánujeme zavedení češtiny ve školce v rámci projektu Witaj v hraničních oblastech Německa a němčiny v Česku. V tomto směru jsme navázali kontakt s Technickou univerzitou v Liberci.

Jsou velké kvalitativní rozdíly mezi horno- a dolnosrbskými školkami?

V této chvíli máme k dispozici první mezivýsledky. Zhodnotit tak široký materiálový korpus nějakou dobu trvá. První analýzy ukazují, že děti, pro které je srbština mateřským jazykem, dosáhly v průměru nejlepších výsledků. Tam, kde se užívá úplná imerze ve školkách a částečně i ve skupinách Witaj, je jazykový vývoj dobrý a částečně velmi dobrý. Zajímavé je, že děti tu zpočátku ještě příliš nemluví, ale jakmile mezi pátým a šestým rokem nastupují do školy, konstatujeme velký postup ve vývoji jazykových dovedností. Školka v Žyłowě vykonala velmi dobrou práci a má již deset let zkušeností. O velkých kvalitativních rozdílech na základě dosa-
vadních průběžných výsledků nemůžeme hovořit.

Jaká je situace na základních školách v Žyłowě a Budyšině? Očekáváte podobné výsledky i u těchto dětí?

Jelikož jsme zaváděli projekt Witaj ve školce v Žyłowě už před deseti lety, máme už výsledky našich někdejších dětí z Witaj na základní škole. Ve srovnání s dětmi z celého Braniborska jsou lepší nejenom v srbštině, ale také v němčině a dokonce i v matematice. To je velmi potěšující. Tatáž tendence se projevuje i na školách, které pracují od roku 2001 podle nové pedagogické koncepce 2plus v Sasku. Tato koncepce znamená, že se naše děti učí paralelně již od první třídy dva jazyky – srbštinu a němčinu – a že se naučí ještě více dalších jazyků.

Jak ovlivňují výsledky této evaluace další vývoj projektu?

Naše průběžné výsledky představujeme na přednáškách rodičům, vychovatelkám a učitelům, místním úřadům, vědcům a dalším zájemcům a také je samozřejmě publikujeme.

První výsledky naší evaluace mají již vliv na praxi: 1. Důležité je, že se důsledně používá metoda úplné imerze, čím dříve, tím lépe, čím více hodin denně, tím lepší jsou na konci jazykové dovednosti. 2. Srbské děti v srbských školkách dosahují velmi vysoké jazykové úrovně v srbštině i němčině. Strach některých srbských rodičů, že děti ze srbských školek po příchodu na školu již nezvládnou němčinu, není oprávněný. 3. Je třeba mít s dvojjazyčnými dětmi trpělivost, když ve třech nebo čtyřech letech tolik nemluví. Zjistili jsme, že u srbských a srbštinu se učících dětí dochází k nárůstu jazykových dovedností mezi pátým a šestým rokem života.

Ptal se Petr Ch. Kalina.

Přeložil Josef Šaur a upravil František Březina.

Po kom je pojmenována Hórnikova knihovna?

Radek Čermák

Společnost přátel Lužice spravuje Hórnikovu lužickosrbskou knihovnu, největší sbírku sorabik mimo Lužici. Tuto informaci zná většina členů SPL. Kdo to ale byl ten Hórnik, že po něm byla pojmenována vzácná knihovna tehdejšího spolku? V září 2008 tomu bylo 175 let, co se narodil jeden z hlavních představitelů lužickosrbského národního obrození Michal Hórnik (1833–1894), který se po smrti Jana Arnošta Smolera (1884) stal duchovním vůdcem Lužických Srbů. Jako skoro všichni příslušníci tehdejší katolické lužické inteligence studoval v Praze, jejíž tehdejší ovzduší určujícím způsobem ovlivnilo jeho další smýšlení. Bydlel v Lužickém semináři a studoval na Malostranském gymnáziu (od té doby ho vázalo přátelství k Janu Nerudovi). Působil zde také jako senior spolku Serbowka (1852–1856), jednoho z nejstarších slovanských studentských spolků v Rakousku vůbec. Do tohoto období patří počátky jeho literární a publicistické činnosti. Po návratu se stal kaplanem v Budyšině

a posléze farářem tamější lužickosrbské farnosti. Na sklonku života (1889) byl jmenován kanovníkem budyšínské kapituly. Hlavní ideou Hórnikova působení byla spolupráce se slovanskými národy proti velkoněmeckému šovinismu. Proto se snažil sjednotit lužickosrbský pravopis a přiblížit jej českému a polskému. V duchu slovanské vzájemnosti se snažil působit i na rozvoj lužickosrbského jazyka.

Sám není autorem větších odborných prací kromě rozšířeného překladu Historije serbskeho naroda (1884) W. J. Bogusławského a spolupráce na překladu Nového zákona (spolu s Jurijem Łuščanským, 1896). Jeho činnost tkví v neúnavné mravenčí vydavatelské a redaktorské práci. V různých obdobích spolupracoval na vydávání skoro všech tehdejších periodik.

Významné jsou jeho informativní články v českém tisku. Na toto téma napsala diplomovou práci česká sorabistka Silvie Dziamová (Práce Michala Hórnikova publikované v Čechách, 1997), o celém Hórnikově životě si můžete přečíst mj. v knize Jana Petra *Michal Hórnik, žiwjenje a skutkowanje serbskeho wótčínca* (1974). K poctám, kterých se mu dostalo už za života, patří mj. jmenování čestným členem Maticy lužickosrbské a dopisujícím členem České královské společnosti nauk a umění.

Škoda, že nebylo možné připomenout si ho v tradičních prostorách jemu dedikované knihovny.

literární příloha

O jednom méně známém výročí

Loni o prázdninách jsme si připomněli 80. výročí tzv. červencové revoluce v Lužici. Bohužel, v lužickosrbských médiích, kde jinak prakticky jiné zprávy nejsou, bylo toto jubileum zcela ignorováno. Přinášíme tedy alespoň překlad analýzy Měrcína Nowaka-Njehorňského, která s patřičným nadhledem rozebírá příčiny, proč tehdejší spiklenci neměli se svými plány naději na úspěch.

Proč 24. července 1927 Německo nepadlo?

Už v bělovodských „Neueste Nachrichten“ německá veřejnost s hrůzou zjistila, jak strašné věci se odehrávaly 23., 24., a 25. července ve Slepém. Lužickosrbsští studenti propagovali odtržení Lužice od německého státu a připojení k Čechám. Ale německá veřejnost dosud není informována o všem, co studenti chystali. Dovolte mi proto zde podat zprávu o nepřátelských úmyslech bezbožného srbského studentstva.

Už dávno je známo, že srbsští studenti vyhledávají co nejčetnější styky s Čechy, protože německý stát nemůžou ani cítit. Příčiny této nenávisti musíme zřejmě hledat v tom, že jednou jedna německá slečna srbskému seminaristovi na Císařské třídě v Budyšině dala kopačky a facku; dále v tom, že německý kolega srbskému gymnazistovi na koleji snědl klobásu, kterou tento dostal od své matky. Tyto a podobné příhody vyvolaly zlobu a nenávist celého srbského studentstva, jež se zapřísahalo proti nenáviděnému německému. Náhylnost srbských studentů k českému národu můžeme pochopit, bereme-li v potaz výtečnost plzeňského piva a krásu pražských dívek.

Protože se zášť srbských studentů už nedala ovládnout, na posledním zasedání studentské rady 22. 7. v Malešecích bylo rozhodnuto, že 24. 7. 1927 musí být Německo odstraněno. Akce měla proběhnout pod pláštěm takzvané „schadzowanky“ ve Slepém, každoročního prázdninového setkání. Tato ves byla vybrána ze strategických a taktických důvodů, neboť každému, kdo něco ví o zeměpisu a válečném umění, je jasné, že Slepé je v podstatě klíčem k Berlínu a kdo má Slepé ve své moci, je pánem střední Evropy.

Útok na Německo byl dobře připraven. Srbsští studenti zmobilizovali posily. Z Prahy přijeli čeští „studenti“. Víme přece, že tito „studenti“ nebyli ničím jiným než přestrojenými českými vojáky. Víme přece, že každý z nich byl pod kabátem po zuby ozbrojený a čekal jen na rozkaz ke krveprolití. A nejen to, povolání byli i Rusové, jistě je potřebovali k tomu, aby při té řeži rozmíchávali krev kvedlačkou. Vždyt známe jejich dychtivost po pořádné zabíjačkové polívce. Velmi typické pro srbské studenty a jejich rejdy je, že si v Berlíně najali ještě polské „studenty“. To nejlépe svědčí o jejich protiněmeckých záměrech. Tito žoldněři zřejmě měli být vůdci studentského vojska při postupu na Berlín.

Sklad zbraní byl, jak jsme zjistili, ve slepjanské pile na Mazulově statku. Na pile čekaly na svoji práci plamenomety, minomety a děla. V Černíkově stodole byl obrovský sklad plynových bomb, na Mazulově statku měli schovaně zbraně a munici v postelích a pohovkách. Všechno bylo připraveno na válku.

V neděli dopoledne v 10 hodin mělo povstání vypuknout. Měly padnout tři výstřely z věže slepjanského kostela a na tento signál se měli všichni studenti sešikovat před hospodou u Eschenbachových a tam měla být vyhlášena lužickosrbská republika. Nato měla být vyvěšena srbská trikolóra na kostele, na škole, na pile, na hospodě a na strážnici před vojenským pomníkem. Poté měli být všichni Němci a německy myslící Srbové podle stanného práva před hospodou zastřeleni, jejich ženy a děti měly být odvečeny do českého otroctví, jejich husy a prasata měly být podřezány a připraveny na vítězný hodokvas, jejich domy měly být polity benzínem a kořalkou a zapáleny. Všechny výtisky bělovodských „Neueste Nachrichten“ měly být shromážděny a posléze před vojenským pomníkem slavnostně zapáleny.

Hroznou smrt přichystali studenti německému hajnému. Nechtěli ho zastřelit, nýbrž připoutat ke dveřím kostela, kde ve starodávných dobách klečeli zloději v okovech, tam prý měl vydržet pět dní a pět nocí bez chleba, vody a kořalky, a pak ho chtěli popravít tím, že by musel desetkrát za sebou říct: „Šěsć stow šěsć a šěsćdžěsac džowčičkow džěchu po ščežčičcy.“ Komu se nezvedá žaludek, když slyší o takových promyšlených zvěrstvech.

Poté, co by byli pány nad Slepým, Rovným a Trjebínem, chtěli studenti všechno německé vymést ze světa. Německé re-

publice měla být vyhlášena válka, studenti by čekali už jen na malešické Sokoly, radvorské hasiče a haslovský cyklistický spolek „Blesk“ a s těmito pomocníky se chtěli vydat k pochodu na Berlín. V pondělí ráno chtěli vyrazit prvním vlakem, město mělo být ze všech stran obklíčeno, a pak měli být všichni obyvatelé Berlína pobiti a zabiti a rozdraceni na padrt, s výjimkou berlínských Poláků a pana redaktora Skaly. Nato měl být založen oheň ve všech částech německé metropole, což by byl signál pro Čechy a Poláky. Tito by se ze všech stran valili do Německa, obsadili by Drážďany, Štětín a Ojvín a pak by všechny Němce zahnali do moře, kde by se utopil nejkulturnější národ světa, Měsíce a Marsu. Vznikla by nová srbská země od Rýna až po Odru, od Krušných hor až po Německé moře a prezidentem této země by se stal předseda „Svazu lužickosrbského studentstva“. Čechům by byl jako dík za pomoc dovolen bezcelní dovoz plzeňského piva a pražských párků a Poláci by směli do srbského státu dovážet polské Židy, čímž by se polský stát rychle uzdravil a povznesl.

To byly bezbožné plány srbského studentstva.

Dne 27. července 1927 chtěli zničit ušlechtilou německou zemi, nádherný výtvor Bismarckův měl být zbořen, německý národ měl být vymazán z dějin.

A co zhatilo dábelké plány srbských imperialistů a jejich přísluhovačů?

Dvě skutečnosti, za prvé: Špatné počasí! Pouze předseda měl pláštěnku, ani jeden ze studentů neměl deštník, mnozí neměli dokonce ani klobouk ani čepici. Ten, co měl vystřelil z věže kostela, se snažil deštník někde získat, marně, a tak se nemohl vydat na stráž, vždyť neměl ani čepici ani trvalou. Tím celý plán padl.

A další fakt zabránil vypuknutí této rebelie: Studenti si šli lehnout teprve k ránu za svítání a v 10 hodin ještě všichni leželi v peřinách. Ten, kdo ví, jak student visí na teplé posteli, jistě pochopí, že ho z pečechem nikdo nevyžene, i kdyby to byla ta-

ková velká věc jako rozbití německého státu. Kvůli špatnému počasí a teplým postelím bylo tedy povstání srbských studentů odloženo.

Ale pozor, pod popelem stále doutná plamen nenávisti. Příliš velká je zášť srbských studentů. Ten políček na Císařské třídě a ta snědená klobása si žádají pomstu, příliš lákavé jsou pražské párky a plzeňské pivo, příliš krásné jsou pražské Boženky, Marušky a Zdenky, aby se srbsští studenti znovu nepokusili o krvavý převrat! Takže, pozor!

Na Vánoce se v Srbech probouzí vražedné choutky. Zabíjejí husy a prasata, protože jiných objektů se jim nedostává. Na Vánoce srbsští studenti znovu pořádají takzvanou „schadzowan-ku“. Kdo ví, co se bude dít tentokrát? Nevíme, jestli se můžeme spolehnout na špatné počasí a měkké postele! A proto, lidé, mějte se na pozoru, bděte!

Honza Všeználek,
„echt“ německý Srb, chytrá hlava a zvláštní zpravodaj
bělovodských „Neueste Nachrichten“

[SSt 8. 1., 1927, s. 11–12]

Volně přeložil Radek Čermák

Schadzowan-ka – každoroční prázdninové setkání lužickosrbských studentů, obdoba našeho majálesu, dnes se koná na konci listopadu a je otevřená intelektuální veřejnosti

Fejeton reaguje na šovinistický článek novin Neueste Nachrichten von Weißwasser dne 28. 7. 1927 s názvem Wendische Bestrebungen in der Oberlausitz, který lužickosrbské kulturní snahy označuje za českou propagandu nepřátelskou německví. Autor, zřejmě hraběcí hajný, se označuje za německy smýšlejícího Srba.

Fejeton zřejmě parafrázuje známý text Jana Nerudy.

Poděkování

Rádi bychom na tomto místě poděkovali tiskaři panu Michalu Kulhánkovi, s nímž jsme po přestěhování výroby Věstníku z Chrastavy do Prahy spolupracovali po dvanáct let. Vždy se nám snažil vycházet vstříc, ačkoli ne pokaždé to bylo snadné; díky jeho trpělivosti a pochopení v časově či finančně napjatých situacích překonal Věstník různé peripetie vnitřního i vnějšího původu a k naší radosti vychází dodnes. Bohužel ofsetová technologie je dnes pro nízký náklad našeho časopisu nevhodná, proto jsme se rozhodli přejít na digitální tisk, jehož kvalita a předpokládané úspory nám, jak doufáme, umožní zlepšit grafickou stránku časopisu a vyhovět tak přání mnohých našich čtenářů.

Redakce

ZÁPISNÍK

Říjnový členský večer

V měsíci říjnu Vás zveme na přednášku Mgr. Petra Ledviny *Společnost přátel Lužice 1945–1948*, která se bude konat **30. října v 17.30 hod.** na Filozofické fakultě UK, Nám. J. Palacha 2, v knihovně slavistiky č. 9.

Oprava: V minulém čísle u zpracovatele úryvku z knihy Zatajena njeprawda chybí jméno Radka Čermáka.

Česko-lužický věstník vychází za finanční podpory Ministerstva kultury ČR

Česko-lužický věstník. Časopis o Lužici, sorabistice, literatuře a menšinové politice. Česko-serbski wěstnik. Časopis wo Serbach, serbowědže, pismowstwje a mjeńšnowej politice. Vychází ročně v osmi číslech a dvou dvojčíslech v nákladu 300 výtisků. • Cena jednotlivého čísla 20,-Kč.

- Vydává Společnost přátel Lužice/ Towaršnosć přečelow Serbow/ Towarišnosć psijašelow Serbow, **styčná adresa:** náměstí Jana Palacha 2, Praha 1-Josefov, CZ-116 38, www.luzice.cz. • **Bankovní spojení:** ČSOB (Poštovní spořitelna) 181 757 044/ 0300. • **Vedoucí redaktor:** Mgr. Josef Šaur.
- **Zástupce vedoucího redaktora:** Mgr. Petr Kalina • **Redaktoři:** Ph.Dr. Zuzana Bláhová, Ph.D., Radek Čermák, Mgr. Ondřej Doležal, Mgr. Jan Zichynec, Ph.D.
- **E-mail redakce:** cesko-luzickyvestnik@centrum.cz • **Redakční uzávěrka:** 15. dne předcházejícího měsíce
- **Předplatné na rok 2008: ČR 200,- Kč, členské příspěvky 300,- Kč, zahraniční 20 €**, při platbě v hotovosti 15 €, sociálně slabí mohou požádat o snížení. • **Objednávky:** Klára Poláčková, Pionýrů 310/5, 289 23 Milovice, tel. a SMS +420 607 588 684, el. adresa: polackova.klara@seznam.cz. Abonenci ze ZRN teč prez referenta Domowiny za kulturne naležnosć a wukraj, Budyšin. • **Předplatné je vázáno na kalendářní rok a je splatné nejpozději do konce března. Pro ukončení předplatného je nutné se odhlásit. Stížnosti na nezaslání vyřizuje Klára Poláčková. • Redakce se nezotožňuje vždy s názory autorů. Za věcnou a slohovou stránku příspěvku odpovídají příslušní autoři.**
- **Používat zdroje ČLV je možné s podmínkou uvedení zdroje a internetové adresy www.luzice.cz, pokud je dílo již zatíženo autorskými právy, platí zásady prvotního zdroje. • Bytí časopisu je založeno na práci dobrovolníků. • MK ČR E 6880 • ISSN 1212-0790**

